Kayıp eşyâ

İzmir’den okuyucumuz: *“Kayıp bir eşyâ bulduğumuzda neler yapmalıyız? Kayıp eşya kullanılır mı? Kullanılırsa şartları nelerdir?”

İslâm hukukunda buluntu mallara, yani yolda veya umumî bir yerde bulunan ve sahibi bilinmeyen mallara “lukâta” denir.

Lukâtâyı almanın hükmü ikidir:

1- Eğer lukâtânın kaybolacağı, telef olacağı, zâyî olacağı, çalınacağı ve sâir olumsuzluklarla mal sahibine ulaşmayacağı anlaşılırsa, mal sahibine ulaştırmak amacıyla el koymak farzdır.

2- Eğer lukâtâ zayi olma, çalınma ve telef olma korkusu duyulmayan ve mal sahibine ulaşacağı bilinen emîn bir yerde bulunuyorsa onu oradan almak farz değildir.

Kayıp bir mal bulunduğunda, imkânlar ölçüsünde elde bulunan bütün duyuru araçları kullanılarak îlân edilir. Îlân edilirken malın cinsi, miktarı, modeli, markası, tipi vs. mal sahibini keşfetmeye yarayan özellikleri açıklanmaz. Böylece malın, mal sahibi olmayan birisi tarafından alınmasına da engel olunmuş olur.

Sosyal iletişim araçlarıyla yeterli derece îlân edildikten sonra buluntu malın sahibi ortaya çıkmamışsa, bulan kimse serbesttir: Dilerse onu bir süre daha elinde tutar, dilerse bir fakîre geçici sadaka olarak verir. Dilerse ve kendisi de fakir ve muhtaç durumdaysa bu malı kendisi kullanır. Şayet bir süre sonra mal sahibi ortaya çıkarsa, mal tekrar mal sahibine iâde edilir veya bedeli ödenir.

Sahibinin lukâtâyı aramayacağını bilen kişi bundan faydalanabilir. Meselâ devşirilmiş bahçeden arta kalan veya yere dökülen meyveden sahibinin yararlanmayacağı kesin olarak biliniyorsa, toplanıp kullanılabilir.

Fakat sahibinin bunu kullanmayacağı bilinmiyorsa, bu mal kullanılamaz; mal sahibi haberdar edilir. Mal sahibi bilinmiyorsa ilân edilir.1

Dipnot:

1- Fetâvâ-yı Hindiye, 4/377